

BETON

KULTURNO PROPAGANDNI KOMPLET BR. 39, GOD. III, BEOGRAD, UTORAK, 19. FEBRUAR 2008.

Redakcija: Miloš Živanović, Saša Ilić, Tomislav Marković, Saša Čirić; Font Mechanical: Marko Milanković; E-mail: beton@danas.co.yu, redakcija@elektrobeton.net; www.elektrobeton.net; Sledeći broj izlazi 4. marta

MIXER

Piše: Branislav Jakovljević

ZAŠTO SE OSTAJE U KÜSTENDORFU?

REKVIJEM ZA NEVINOGR REDITELJA

Od samog početka, karijera Emira Kusturice odvija se na dva koloseka, filmskom i para-filmskom. Dok je u prvom on uvek režiser, u drugom je najčešće akter (ne samo glumac), neka vrsta naturščika u sopstvenom životu. Kusturičina para-kinematografija sastoji se od gestova, izjava, postupaka, kao i od niza izleta u druge umetnosti, od rokenrola do opere i arhitekture. Ne samo da se ove delatnosti nalaze van filma, već su gotovo po pravilu eksplicitno anti-filmske. Kroz njih, Kusturica se opire filmskoj industriji (ili, tačnije, njenim pojedinim delovima), čime stvara privid otklona u donosu na sopstveno mesto koje u njoj zauzima. Sferi Kusturičinog para-filma pripada, recimo, čuveno odsustvo sa dodele zlatnih palmi u Kanu 1985, ili salto od proslavljenog filmadžije do osrednjeg basiste Zabranjenog pušenja. Sa ratovima u bivšoj Jugoslaviji, njegove para-filmske ekscentričnosti dobijaju težinu sa kojom filmovi teško mogu da se nose. Setimo se samo njegovog pisma sa početka sukoba u Bosni, o muslimanu koga su mučili pripadnici srpskih snaga (taj tekst više malo ko pominje, a najmanje sam Kusturica), pa nokauta njegovog zemljaka Nebojše Pajkića, kao i čuvene izjave po dobijanju druge Zlatne palme za film *Underground* da više neće snimati filmove. Bilo bi pogrešno pomisliti da je para-film tek stav, ili mišljenje, ili delatnost. On postaje granično mesto koje je istovremeno i unutra i napolju, lično i javno, fantazija i realnost. Sa podizanjem Drvengrada, koji je iznikao kao filmska scenografija, paralelni tokovi filma i para-filma su se toliko približili da su postepeno počele da se gube njihove razlike. Ovo poistovećivanje filma sa para-fimom, ili filma i ne-filma, doseglo je vrhunac sa manifestacijom Küstendorf. Festival - filmsku radionicu 14. januara svečano je otvorio premijer Srbije Vojislav Koštunica. Njegov kratak govor deluje gotovo kao kodirana poruka u kojoj svaka smisaona celina nosi senku jednog paralelnog i mutnog značenja. Tako, njegova opaska da je Drvengrad „još jedno umetničko ostvarenje Kusturice u kojem je izvorna ideja pretočena u stvarnost“ jasno upućuje na gore pomenutu pobeđu para-filma nad filmom (Koštunica zaboravlja da u filmu nema ničeg stvarnog: u njemu se ideje „pretaču“ u svetlost a ne u „stvarnost“). Ali tu stvari postaju ozbiljnije. U njegovoj nadahnutoj izjavi da je „Drvengrad najmlađi grad u Srbiji, a jedini od koga su njegovi sugrađani stariji“ prepoznatljiva je ona pogubna pometnja između mladog i starog, vrednog i bezvrednog, razaranja i stvaranja, koja se ogledala sumanutim izjavama sa početka devedesetih da će na mestu porušenih gradova biti podignuti drugi, još stariji i lepši. Na kraju, premijer Srbije posebno je pozdravio počasnog gosta festivala Nikitu Mihalkova, istakavši da zahvaljujući njegovom prisustvu, Küstendorf prerasta u „bratstvo po talentu“. Talentovani reditelj je

pak već sledećeg dana izneo svoje viđenje međunarodnog filma, koje kao da je izašlo iz priručnika sekretara za narodnosti politbira SSSR-a iz dvadesetih godina: „Verujem da pravi internacionalni film nastaje prvo kao nacionalni film“. Ovo široko poimanje opšteg i posebnog, internacionalnog i nacionalnog, Nikita Sergejevič je imao prilike da nauči iz prve ruke, od svog oca, dečjeg pisca, satiričara, dramaturga, člana nebrojenih književnih tela i foruma, kao i autora čak tri himne: Staljinovog SSSR-a u kojoj se, naravno, veliča sam Staljin, zatim verzije iz doba Brežnjeva iz koje je Staljin izbrisan, i napokon post-sovjetske, Jeljcinove Rusije. Pažnja koju su visoki državni funkcioneri poklonili Küstendorfu (festival je zatvorio vicepremijer Božidar Đelić), izbor glavnog gosta, kao i Kusturičini javni istupi, ukazuju na to da je festival svoje mesto našao u tihoj rehabilitaciji političke ideologije Slobodana Miloševića, koja je u Srbiju uvedena pre svega kroz javni diskurs o statusu Kosova, a zatim i kroz predsedničke izbore, usred kojih se Küstendorf zadesio. Naravno, ovaj opasni revizionizam, bar u slučaju Küstendorfa, zabašuren je raspevanim, neočešljanim, i inadžijskim imidžom ove manifestacije. Pažnju privlači već i sam naziv festivala: Küstendorf. U germaniskom nastavku ovog neologizma ogleda se planinski, da ne ka-

Foto: Beta

žem alpski, ambijent „najmlađeg grada u Srbiji“. Nastavak „dorf“ zapravo znači selo, i može se naći u nizu toponima u Austriji, Švajcarskoj i Nemačkoj, na primer u čuvenom nalazištu Venerne iz Vilendorfa, što Küstendorfu pored planinskog daje izvestan praiskonski i paleolitski prizvuk. Ipak, prvi deo složenice je daleko zanimljiviji. Na najočiglednijem nivou, „Küsten“ se može čitati kao izvesna germanizacija Kustinog prezimena. Ma kako blago, ovo poigravanje prezimenom otvara još bar dva značenja koja nisu nimalo slučajna ni naivna. Po zvučnosti, „Küst“ je vrlo blizak reči „Kunst“, čime predsednik festivala i vlasnik mladog drvenog grada poistovećuje sebe ne samo sa filmom nego sa umetnošću uopšte. Dalje, nemački umlaut „ü“ nepogrešivo asocira na reč „über“, što i umetniku i njegovom najnovijem delu daje konačan pečat uzvišenosti i trenscendendencije (ali takođe onemogućava transkripciju na ćirilčno pismo).

LUDWIGOVE EKSCENTRIČNOSTI

Ova opčinjenost visinama, kao i težnja za izolacijom i automitologizacijom upadljivo podsećaju na još jednog stanovnika plani-

MIXER

Branislav Jakovljević: Zašto se ostaje Küstendorfu

CEMENT

Goran Cvetković: Kabare, zabava posle fašizma?

ŠTRAFTA

Nemanja Mitrović: Ideologija brloga

ARMATURA

Miloš Živanović: Jašari Has Just Left the Building

VREME SMRTI I RAZONODE

Tomislav Marković: Unutrašnji vojalog

BULEVAR ZVEZDA

GAVRILOVIĆ, Žarko

BLOK BR. V

Lazar Bodroža & Tomislav Marković:

Karta srpskog spasa (7)

Za dom za vešanje spremni!

na i graditelja utopijskih zdanja. Radi se o Ludwigu II od Bavarije, koji je, ponesen Vagnerovim operskom imaginacijom i francuskom aristokratskom umetnošću, u suton devetnaestog veka dao sebi zadatak da se takmiči sa Versajem, kao i da obnovi srednjovekovnu tradiciju graditeljstva planinskih utvrda i zamkova. Tako su u okolini Minhena nikle pseudo-barokne palate Linderhof i Herrenchiemsee. Kruna Ludwigovog neimarstva je srednjovekovni zamak Neuschwanstein koji je tokom 1870-ih podigao na severnim obroncima Alpa. U arhitekturi bajkolikog Neuschwansteina očitaljavu se kontradikcije samog vlasnika: njegova netolerantnost prema modernosti koja je nerazdvojiva od uživanja u svim njenim blagodetima, kao i njegov individualizam koji poprma razmere askeze, ali se ne odriče jedne gotovo manične teatralnosti. Slične stvari mogle bi se reći i o Küstendorfu. Ipak, ova analogija ima svojih granica. Recimo, dok arhitekta Küstendorfa snima filmove, graditelju Neuschwansteina filmove su posvetila dva velika reditelja sa kraja dvadesetog veka. Roselinijev „Ludwig II“ je majstorska ekranizacija mentalnog sunovrata mladog kralja. Drugi

PRISUSTVO DRŽAVNIH FUNKCIONERA, IZBOR GLAVNOG GOSTA, KAO I KUSTURIČINI JAVNI ISTUPI, UKAZUJU NA TO DA JE FESTIVAL SVOJE MESTO NAŠAO U TIHOJ REHABILITACIJI POLITIČKE IDEOLOGIJE SLOBODANA MILOŠEVIĆA, KOJA JE U SRBIJU UVEDENA PRE SVEGA KROZ JAVNI DISKURS O STATUSU KOSOVA, A ZATIM I KROZ PREDSEDNIČKE IZBORE, USRED KOJIH SE KÜSTENDORF ZADESIO

→ Beograd (7. II 2008): Napad desničarskih ekstremista na galeriju Kontekst ←

film, „Ludwig: Rekvijem za nevinog kralja“ Hansa Jürgena Siberberga obiluje radikalnim intervencijama ne samo u odnosu na priču o Ludwigu, već i u odnosu na sam filmski medijum. Tako u filmu vidimo filmski ekran na kome se prikazuju amaterski snimci iz kamera američkih turista koji opsedaju Neuschwanstein. Za njih, ova fantastična građevina je u isto vreme i krajnje egzotična i krajnje poznata jer u njoj vrlo jasno prepoznaju preteču Diznilenda. I to je upravo ono što, preko prostora i vremena, povezuje Neuschwanstein i Küstendorf: radikalno odbijanje svega onog što je svakodnevno, popularno, prosečno i komercijalno, da bi paradoksalno završili u samom centru onoga što odbijaju. Magazin *Variety* doneo je u dva navrata tekstove o Küstendorfu ne samo zbog Kusturićinih ekscentričnosti, već i zbog upadljive sličnosti njegovog festivala sa *Sundance festivalom*, koji epitomizira paradoks američkog nezavisnog filma: on je van Holivuda samo utoliko što predstavlja njegovo predvorje.

STVARALAČKI PREDELI

„Na strmoj strani široke planinske doline ..., na nadmorskoj visini od 1150 metara, nalazi se mala skijaška koliba. Šest sa sedam metara. Niski krov pokriva tri sobe: kuhinja koja ujedno i dnevna soba, spavaća i radna soba. Seljačke kuće sa velikim nadstrešnicama raštrkane su preko doline i načikane na padini sa suprotne strane. Dalje, u planini, pružaju se polja i pašnjaci ispred mračnih šuma od starih, visokih borovih stabala. Preko svega ovoga prostire se čist letnji dan, i kroz njegovo prozračno prostranstvo u širokim krugovima klize dva sokola.“ Jedan od pomenutih testkova iz *Variety* magazina, koji je pomno prepričan u *Politici*, podsetio me je na tekst koji sam upravo citirao. Radi se o delu još jednog oduševljenog stanovnika Alpa, koje je ovaj preko radija uputio nemačkom slušaateljstvu. Martin Hajdeger je obraćanje „Stvaralački predeli: Zašto osta-

jemo u provinciji?“ napisao u jesen 1933. godine da bi objasnio svoje ponovljeno odbijanje ponuđenog rektorskog mesta na Berlinskom univerzitetu. Ostatok ove priče dobro je poznat. Bilo bi potpuno pogrešno uspostvaljati poređenje između Hajdegerovih i Kusturićinih političkih opredeljenja i zabluda. Mnogo poučnija jeste njihova privrženost provinciji. Posmatran sa Mečavnika, svet se sastoji od niza koncentričnih krugova. Prvi obruč bi se mogao nazvati „krug dvojke“, drugi je „slobodni Zapad“, a sve to opisuje poslednji krug - krug globalizacije. Prvi krug je mnogo širi od poznate trase beogradskog tramvaja, i prostire se od Beograda sve do Užica i svih drugih gradova u Srbiji i šire (paradigma posrnulog grada je, naravno, Sarajevo), koji su stariji od Drvengrada. Ovaj propali svet koji direktno ugrožava Drvengard je leglo „mondijalista“, „soroševaca“, „izdajnika“, „špijunana“, „beogradskih elita“ i „boljševika“. Izvan njega je „slobodni Zapad“ u kome se Kusturica prepoznaje kao „internacionalista u najizrazitijem smislu te reči“. To je egzotični svet u kome se recimo nalazi jedan Čile u kome je Nele Karajlić veća zvezda nego u Kragujevcu, i u kome je „profesor Kusturica“ „tržišno vredan“ nekih „sedam, osam miliona evra“. Poslednji obruč sazdan je od surovog i agresivnog korporativnog kapitalizma, čije je oličenje Holivud, ta „globalistička neman koja ponekad zna da bude i više od toga“. Kusturica vidi ovu strukturu moći kao neku vrstu „Mice“, dečje igre koje se malo ko seća. Tako iz planinske izolacije, on poseže direktno za „slobodnim Zapadom“, preskačući Užice, Beograd, pa čak i Budimpeštu, dok u isto vreme tvrdi kako „naši mondijalisti“ i „beogradska elita“ preskaču „slobodni Zapad“ da bi se direktno *uvukli* Pentagonu i Holivudu. Ova slika sveta srozava kritičko mišljenje (i kritiku kao takvu) na takmičenje u preskakanju protivnika i njegovo hvatanje u klopku. Kusturićina trakalica veoma podseća na neka objašnjenja, koja Hajdegerove kontradiktorne stavove iz tridesetih godina vide kao mesijansko opravdavanje radikalnog provincijalizma

jednim meta-kosmopolitanizmom. Ispod ovih komplikovanih formulacija *kezi* se ranije pomenuta vulgarna teza o dijalektičkom odnosu nacionalizma i internacionalizma.

TALENAT DRUGE RUKE

Naravno, mnogi će se upitati zašto Hajdegerova provincija, a ne Konstantinovićeve palanka. Naravno, mnoge od Konstantinoviće-
vih opservacija o palanci i palanačkom duhu toliko su prisutni u Drvengradu da bi se on lako mogao okarakterisati kao instant palanka. Ipak, ovoj mladoj naseobini globalnih i mitoloških ambicija nedostaje glavna karakteristika Konstantinovićeve palanke: neprestani sukob sa svetom. Palanka se suprotstavlja svetu, opire mu se, njena tragedija je u tome sto pokušava da se otrgne od nečega u čemu se neizbežno nalazi. Taj sukob lako se da prepoznati u Kusturićinim izjavama na političke i kulturološke teme. Tako, on za *Variety* šaljivo kaže da, budući da ima problema sa demokratijom, hoće da bude gradonačelnik koji bira svoje građane. U razgovorima za listove kao što su *NIN* i *Kurir*, veliki majstor Drvengrada sebe sasvim ozbiljno predstavlja kao borca protiv globalizacije i „nove svetske vlasti“. Ipak, ovaj rogovski rat protiv sveta ima svoje jasne granice. Kusturica nikada sebi ne dozvoljava da padne u „izgred i zanos“ o kome Konstantinović pronicljivo priča, a koji se po pravilu dešavaju Kusturićinim likovima. Ovde se njegov film oštro razlikuje od para-filma. Suprotno palanačkom paranoiku, provincijski gazda jednom rukom ratuje a drugom sklapa poslove. Umesto palanačkog ludila, ovde nalazimo provincijsku proračunatost. Upitan šta ga je navelo da učestvuje na Küstendorfu, Mihalkov je uzvratilo: „Moja majka znala je da kaže da nije važno šta radiš, nego - s kim to radiš“. Nemoguće je ne zapitati se u kojoj je situaciji Natalija Končalovskaja izrekla ovu mudrost, i uolikoj mери se ona odnosi na njenog supruga himnopsca. Nesumnjivo, ovde se radi o bratstvu po talentu, ali talentu za šta? ■

CEMENT

Piše: Goran Cvetković

KABARE, ZABAVA POSLE FAŠIZMA

Reditelj i koreograf Čet Voker, dirigent i aranžer Vojkan Borisavljević, Pozorište na Terazijama

Naravno da se sećamo filma reditelja i koreografa Boba Fosa u kome je briljirala Lajza Mineli, filma u kome smo po prvi put zaista čuli kako se u Nemačkoj tridesetih godina prošlog veka peva nova pesma budnica „The future belongs to me“ („Budućnost pripada meni“). U tom filmu koji nas je umnogome podsetio na *Zmijsko jaje*, prvi Bergmanov osvrt na nastanak nemačkog nacizma, videli smo kako je u jednom kabareu u Berlinu nastao novi svet smrti i nasilja, koji je iznikao iz atmosfere poroka i nihilizma. Veštinom koju je pokazao Bob Fos u filmu *Kabare*, prolazilo se kroz zamke dopadljivog ugođaja dekadencije Berlina pred Drugi svetski rat. Dekadencije koja je plenila slikovitošću i erotikom, oslobođenom energijom mekog i vrelog razvrata i transeksualnim obrtima. O tom nihilizmu i o tom krahuv ere u sve što se vezuje za ime čovek, o tome govori ovaj film, a trebalo bi, valjda, da o tome govori i ovaj komad. Ali, ne lezi vraže, ovaj komad je pripremljen i prikazan u Beogradu 2007, koji ima mnogo sličnosti sa Berlinom prvih decenija XX veka. Beograd je glavni grad države koja je smanjena posle izgubljenih osvajачkih ratova i države koja doživljava novo smanjenje. Beograd je grad dobre i neuni-

Foto: Folnet

Čekajući Isidoru

OGLAS

Nezavisna produkcijska kuća „Vlada Srbije Emotion“ poziva sve naturšćike zahvaćene virusom rodoljublja da postanu ljudi od akcije i uzmu učešća u snimanju hita

Akcioni plan Vlade Srbije

Scenario Akcionog plana pisan je po ugledu na filmove o superherojima. Nakon sahrane filma „Umri muški 4“ u Kusturicatima, lutajući duh Džona Maklejna našao je sebi privremeno utočište u ministrima srpske vlade. Okuraženi prisustvom superjunaka koji im je okupirao 15% duše, narodni deputati su odlučili da izađu na crtu svetskim moćnicima i ostalim vekovnim neprijateljima srpskog, muškog i ženskog roda.

Prednost na konkursu imaće osobe sledećih zanimanja: palikuće, nasilnici, tabadžije, snajperisti, klerofašisti, masovne ubice, bombaši-samoubice, ljudi-haubice, žene-baklje, dečaci-kašikare, piromani, kleptomani, batinaši, objiači bubrega, razbijaci izloga, kasapi, koljači, secikese, huligani, navijači, mržnje raspirivači, imovine otimači, nspm analitičari, islednici teške ruke, patološki lažovi, ksenofobi, silovatelji, četnici, bašibozluci, akademici, književnici i fariseji.

Od naturšćika se očekuje da se ne drže scenarija kao pijan plota, već da pokažu ličnu inicijativu i umeće improvizacije. Svi učesnici u filmu imaju isti tekst koji se sastoji od tek nekoliko replika: „Ubij! Zakolji! Da ništa ne postoji!“, „Nož, žica, Srebrenica“, „Raspameti!“, „Mreška mi se, mreška mi se u glavudži smeće, ubićemo, zaklaćemo ko sa nama neće“, „Ćeraćemo se još“, „Naše vreme ide, već kuca na vrata, klaćemo od Nemca pa sve do Hrvata“ i „Pali, brate, narodnjaci su zakon“.

Autor scenarija je dečko koji više ne obećava Nebojša Pajkić-Rifenštal, a film režiraju beli orao Dragoslav Bulajić-Bokan i sveti Nemanja K. Slobotočivi.

štive zabave kojoj od sveg srca prisustvuju razni stranci koji se toj zabavi dive i u njoj nalaze energiju propadanja i trans samozaborava. Beograd bi mogao da bude opominjuća *berlinska* metafora i da kao takav bude *prirodni* ambijent za komad o antisemitizmu, prostakluku i nasilju, spontanog ksenofobiji i gramzivosti, za sadržaj kome je navučena maska kabaretskog hepeninga. Ali, ne! Rukovodstvo beogradskog Pozorišta na Terazijama htelo ja da napravi profesionalni spektakl najvišeg estetskog dometa i da uvežba ansambl za autentičan nastup u sferi starog žanra „brodvejski mjuzikl“. Zato su pozvali američku ekipu sa pravog Broadwaya da sklopi profesionalni mjuzikl, a po nesreći izabrali su delo sa nazivom *Kabare*. Mogli su uzeti i „Moje pesme, moji snovi“. Isto bi bilo što se tiče žanrovске efektnosti, ali bi bilo manje ogrešenja o autentičnost teme i savremeni kontekst. Tako smo umesto brehtovske opomene da nam se istorija može ponoviti, dobili teatarski funkcionalnu bajku sastavljenu od opštih umetničkih veština. Umeće izvođača je bilo zaista vrhunsko. Uvežbanost, raspevanost, ritmičnost, koreografska umeća, baletska veština, brzina smenjivanja tačaka, scenske atrakcije. Sve je bilo fascinantno. Ali pitanje: „Čemu?“ lebdelo je sve vreme. I nekako kao da je cela stvar bila naopako i shvaćena i postavljena. Umesto da nas upozori na naš stvarni lokalni fašizam u nalu, predstava nas je u svakom momentu zabavljala i ushićivala! Tako se desio kobni strukturalni paradoks: vrhunac ushićenja bio je na mestu na kome je trebalo da se uspostavi maksimalna distanca - u momentu dok se na sceni peva opasna nacistička budnica „The future belongs to me“. Taj pogrešni ključ žanra i stila dominirao je nad svom tom uvežbanom spretnošću ansambla i orkestra. Pored Ivane Knežević kao Seli Bols koja je pokazala zavidnu veštinu i u pesmi o smrti cimerke u Čelziju čak naznačila mogućnost brehtovskog odmaka, predstavljачko znanje visokog nivoa prikazao je mladi Slobodan Stefanović kao ceremonijal-majstor kabarea. Ali najdublje je u problem ipak ušla iskusna i slojevita Elizabeta Đorevska. Ona je sama shvatila šta su nužnosti odmaka, ali je imala premalo prilike da te odmaka plasira. Njeni komplikovani songovi najviše su podsećali na stvarne probleme fenomena o kome se govori, i to baš žanrovski pročišćeno a ne melodramski zaslađeno, kako je ideja antifašizma u *terazijskom Kabareu* bila poluplasirana. Eto, jedno zabavljачko pozorište visokom veštinom perfekcioniše svoj nastup i podgreva malo-građanski ukus i tamo gde je mesto njegovoj dekonstrukciji i nacionalnom otrežnjenju ■

ŠTRAFTA

Piše: Nemanja Mitrović

IDEOLOGIJA BRLOGA

Srpska verzija

Blog ima vlastiti jezik, vlastitu kulturu, vlastitu tradiciju, vlastite običaje, vlastite mudrace... a vrijednost brloga mjeri se stupnjem različitosti i nepropusnosti u odnosu na neprijateljski okoliš... Umesto propuha nudimo sigurnost. U brlogu nekad neizdrživo smrdi, ali je provereno toplo. Uz domaće ognjište grije nas strah u kostima.

Viktor Ivančić

Negde između sela i grada leži svet palanke koji, zaboravljen od istorije, pokušava da sopstveni udes pretvori u privilegiju tako što će zaboraviti istoriju. *Credo* palanke nalazi se u zatvorenosti i izuzetosti od vremena. Pošto se isključila od sveta i izuzela od vremena, palanka izgleda lepa u sopstvenim očima i svim silama se trudi da duh plemena sačuva od spoljašnjih pretnji koje se sporadično pojavljuju na granicama.

Jezik i delovanje palanačkog duha vidljivi su u različitim sferama kulturno-političkog života u Srbiji, ali me u ovom tekstu zanima njihovo ispoljavanje u „Javnom obraćanju upravnika studentskih grupa Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu Nacionalnom savetu za naučni i tehnološki razvoj“, kao i u „Otvorenom pismu Odseka za srpsku književnost Filozofskog fakulteta u Novom Sadu“. Oba teksta cilja u istu metu – u postupak i način vrednovanja naučno-istraživačkih radova; oba teksta počinjavu na istovetnoj argumentaciji – na odbrani srpskog nacionalnog bića od jedne spoljašnje pretnje.

„Predlog pravilnika o vrednovanju i kvantitativnom iskazivanju naučnih radova“ se u oba javna istupa posmatra kao opasan spis koji „dovodi u pitanje budućnost naučnog bavljenja nacionalnim disciplinama (srpska književnost, srpski jezik, istorija, folkloristika, etnologija), jer Nacionalni savet za naučni i tehnološki razvoj nikako ne priznaje specifičnost društvenih i humanističkih nauka koje se bave ovim fenomenima“ (Filozofski fakultet, Novi Sad, http://www.ff.ns.ac.yu/fakultet/primedbe_na_pravilnik_o_projektima.htm). Argumentacija njihovih beogradskih kolega je slična, zato što i oni smatraju kako pomenuti „Predlog“ ozbiljno dovodi u pitanje značaj poznavanja sopstvene istorije, jezika, književnosti i kulturnih procesa. „Predlog“ je veoma opasan, jer preti da ugasi čitava polja društvenog samorazumevanja u Srbiji i da našu kulturu podvrgne tuđinskim merilima, tj. tamo nekim indeksima citiranosti (Filozofski fakultet, Beograd, http://www.nspm.org.yu/kulturnapolitika/2007_ff_bolonja1.htm).

Osnovna zamerka Predlogu je u tome što se prednost prilikom bodovanja naučnih radova daje časopisima iz inostranstva nauštrb časopisa iz Srbije. To je skandalozno! – uglavnom uzvikuju naši naučnici radnici, jer jedino Srbin može zaista da razume srpsku književnost, a najbolji tekstovi o njoj se, naravno, pojavljuju u srpskim časopisima. Ukoliko bi „Pravilnik o vrednovanju“ slučajno zaživeo to bi, po mišljenju profesora iz Beograda i Novog Sada, donelo katastrofalne posledice. Vrlo lako bi se moglo dogoditi da naučne institucije od nacionalnog značaja padnu u ruke strancima ili da se naši mladi naučnici demorališu i prestanu baviti nacionalnim disciplinama koje bi onda ostale napuštene i zanemarene.

Na pomenute tekstove odgovor je napisao Pero Šipka, predsednik Upravnog odbora Centra za evaluaciju u obrazovanju i nauči, jasno detektujući neke od osnovnih problema u opisanom načinu razmišljanja (Komentar na „Javno obraćanje upravnika studentskih grupa Filozofskog fakulteta Univerziteta u Beogradu Nacionalnom savetu za naučni i tehnološki razvoj“, http://www.nspm.org.yu/kulturnapolitika/2007_sipka1.htm). Naravno da citiranost nije savršen pokazatelj, ona je mera informativnosti, relevantnosti, dostupnosti, čak i pomodnosti kako naučnih radova tako i njihovih autora. Neke od ovih komponenti ne predstavljaju izraz kvaliteta i vrednosti, ali se te manjkavosti mogu otkloniti tako što će se na sve naučne subjekte primeniti više pokazatelja. Na primer, pogrešno je utvrđivati kvalitet jednog rada na osnovu citiranosti časopisa u kome je objavljen i, umesto toga, preporučuje se citiranost, impakt, samog rada. Ali ono što se ne može poreći su dve nedvosmisleno pozitivne funkcije citiranosti kao merila, naročito u našoj sadašnjoj situaciji izolovanosti od sveta: vidljivost i komunikacijska funkcija. Baza podataka omogućava traganje za objavljenim naučnim radovima, dakle sve što se objavi u nekom naučnom časopisu postaje vidljivo. Možda je upravo u tome problem i nije li vidljivost rada upravo ono čega se naši autori plaše?

Što se tiče zamerke naših naučnih radnika zasnovane na nedovoljnoj zastupljenosti domaćih časopisa i autora u međunarodnim indeksima, i na nju postoji vrlo jednostavan odgovor. Upravo iz tih razloga, ali i zbog uređenja kako „nacionalnih disciplina“ tako i srpske periodike, pokrenuta su dva projekta: „Bibliometrijska analiza i preliminarna kategorizacija domaćih časopisa“ i „Srpski citatni indeks“. Ako su naši autori slabo citirani u međunarodnim indeksima u Srpskom citatnom indeksu su obilato zastupljeni. Drugo, *Master Journal List* nije uklesana u kamenu i nepromenljiva, već je podložna promeni, časopisi dospevaju na nju, ali bivaju i izbrisani, zato treba pomenuti da je na nju dospeo domaći časopis *Psihologija*.

Merenje rezultata naučnih radnika se ne može izbeći, a da bi bilo relevantno ono se mora odvijati kontinuirano i prema odgovarajućoj metodologiji. Naučni učinak neke zemlje meri se na osnovu produktivnosti i citiranosti u Thompson ISI citatnim indeksima iz kojih se kasnije izvode Esencijalni indikatori i Strukturalni indikatori EU, koji se potom koriste za međunarodna poređenja. Da li je možda problem u tome što su ti indikatori evropski? Prema pisanju novosadskih i beogradskih profesora očigledno jeste, ali to je samo površina. Suština je u tome što oni ne žele citatne indekse, ne žele scijentometriju kao naučnu disciplinu, niti bilo kakav sistem vrednosti koji bi doveo u pitanje proizvode njihovog (ne)rada.

U Šipkinom „Komentar“ nalaze se odgovori na osnovne zamerke novosadskih i beogradskih naučnih radnika iz oblasti humanistike, ali interesantno je napraviti još jedan korak dalje i upustiti se u dublju analizu konteksta koji uokviruje ranije pomenuta obraćanja javnosti. Kontekst je palanački zato što su naši naučni radnici izgubili iz vida da se smisao određene književno-teorijske prakse nalazi u njenom komunikacijskom potencijalu. Međutim, kada u igru uđu komunikacija i simbolička distribucija onda se nužno pomalja i evaluacija napisanih tekstova, a to je ono od čega naši naučni radnici sa područja humanistike beže glavom bez obzira. Evaluacija ih, sa razlogom, plaši i zato se iz njihovih istupa u javnosti jasno vidi odbrambeni mehanizam koji su odabrali, a to je – ideologija palanke, ili, bolje rečeno, brloga. Vrednost brloga utvrđuje se na osnovu stepena njegove izolovanosti od spoljašnjeg sveta i zato čitanje napada na „Predlog pravilnika o vrednovanju“ ukazuje na dve stvari:

Prvo, brlog je vredan samo zato što je srpski, a ako u njemu slučajno smrdi na nerad i plagijatorstvo, nema veze. Naša mesta na fakultetima (ili Institutima) su zacementirana, platica nas dobro greje i zašto bi se bespotrebno izlagali opakom uticaju stranih merila i procena koji bi mogli pokazati da zapravo ne radimo ništa.

Drugo, nedostatak bolje argumentacije od ukazivanja na ugroženost nacionalnog bića i disciplina koje se njime bave i od pozivanja na odbranu plemenskih interesa pokazuje da je u brlogu ipak počela da duva promaja i da se ono najstrašnije (kolektivni izlazak iz jazbine) veoma približilo ■

Foto: Stanišav Milošević

RIP

BETONJERKA POLUMESECA
Demokratska stranka
pristaje na sve. To je njena poslednja ponuda.

Tomislav Marković

ARMATURA

Piše: Miloš Živanović

JAŠARI HAS JUST LEFT THE BUILDING

Paralelni svetovi

Kad vidim pop-ikonografsku predstavu Elvise i pored nje istu takvu Adema Jašarija, i ne znajući umetnikove intencije, mišljenja kritičara i prođu slike u Prištini, samo na jedan način mogu da razmišljam o takvom delu:

Elvis je pop-kulturni fenomen koji na različite načine opstaje u svesti. Negde i dalje nostalgично traje kao *kralj*, negde je sublimni objekt, ili alter-ego, negde centralna figura benigne teorije zavere, a ponegde je nešto manje benigno živ i ukazuje se kao svetac. Ali uglavnom je svuda dosadio i bogu i narodu i teško da se iz njega može iscediti još koji dolar. Uništena slika je kosovskom društvu smelo postavljala pitanja: Da li je Adem Jašari pop-zvezda? Zar nemamo nekog *benignijeg* za tu ulogu? Da li neko iz njega cedi nekakvu korist?

Prilično nezgodna pitanja, čini se. I za srpske klerofašiste neočekivana, jer sami ne umeju da postave takva, kao i za sve njihove pokrovitelje, sve deblje i tanje strune kojima su povezani sa srpskom državom i crkvom srpske države. Na incident su reagovali poklonici umetnosti, koji su tek malo bolji biološki stepen od *šiptara*, i oni usamljeni glasovi koji uvek reaguju, i sami već debelo prokaženi i obeleženi. Od srpske države ne može se očekivati da se time u ovakvom trenutku bavi – misli se država sama za sebe. Kao što se od crkve ne očekuje da se ogradi od svoje pravoverne omladine, koja jeste ignorantska, ali bar nije ispolitizovana kao oni odvrtni studenti. Od crkve se očekuje da se bavi državotvornim ambicijama vladike Iznoguda. Sada postaje zanimljiva činjenica da je Če Gevara ovde odavno prihvaćen kao pop-ikona. Niko nema ništa protiv da na bedžu ili upaljaču nosi jednog *ratnika*, iako je on tako *opaki levičar*, a mi tako *seksi desničari*. Svi vole Čeoove postere, iako je Če uvek prikazan sam, a nikad sa Elvisom. A i čovek je sam priznao u svom govoru u Ujedinjenim Nacijama da je streljao masovno. Elvis je priznao samo da voli da jede čudne sendviče. Čemu onda cepanje umetničkih dela?

Šteta što umetniku Drenu Malićiju nije palo na pamet da u štek drži i sliku kandidata Tome. On je na pragu da se pretvori u pop-ikonu, a bilo bi zanimljivo videti kako klerofašizam interpretira takvu instalaciju – hm, šta bre treba da cepam. Ne smem ni da pomislim na Boru i Ramiza, kakvu bi pometnju napravili u teološkim raspravama, i kako bi sludeli srpskog ministra za Kosovo i paralelne institucije.

Pretpostavljam da Jašari gleda sa svakog čoška u Prištini. Pretpostavljam da se umetnik sučeljava sa aktuelnom vizuelnom stvarnošću, da istražuje kako se čovek tako brzo pretvara u ikonu, i kakav ga to vakuum pretvara u bezgrešnu ili bezopasnu pop-ikonu. Pretpostavilo bi se da će to zaintrigirati Srbe. Ali nije, Srbi su pocepali sliku, drugi Srbi su o tome ćutali, sve zato što i jedni i drugi brane Kosovo, valjda od samog umetnika. Nije to umetnost, kaže se, to je politika, i to *šiptarska*, i doviđenja. Dobru prođu imaju esencijalni performansi, poput onog „Jebanje zemlje“, ili poput gomile šumadinaca sa isukanim alatcima. To već ne sme da se cepa, to je estetika. Naguziš se i čekaš. Baš kao na izborima. Čekaš da već sazrela pop-ikona Boris pobeđi zlog Tomu, i da se onda pada starom momčetu Voji. A iskusi Voja samo digne prst, kaže *Kosovo*, pogleda značajno u Samardžićeve brkove, i još jednom ostavi Borisa posramljenog među prljavim čaršafima. I otpeva mu *Adios, adios, my little darling*. To je Vojin akcioni plan. Šta će Boris da otpeva svojim biračima, jer baš među onima na koje je dahćući apelovao ima toliko ljubitelja umetnosti? Šta je Borisov akcioni plan, u vezi sa napadom klerofašista? Ne, nije bio nepogodan trenutak za izložbu i uništena slika nema nikakve veze sa nezavisnošću Kosova (osim što verovatno ne bi ni mogla da nastane na Kosovu da teritorija odavno nije izvan srpske države). I da li Boris razume da će posle Šiptara, pедера, Židova, umetnika, Čigana... na red doći i on sam? ■

VREME SMRTI I RAZONODE

Piše: Tomislav Marković

UNUTRAŠNJI VOJALOG

„Borise, uzalud se opireš, dobro znaš šta će biti na kraju, biće ti lakše uz neki lubrikant, evo probaj novi Kastroglide...“ (*Mobilni telefon se oglašava zvukom crkvenih zvona i budi premijera iz slatkih snova*). „Kosovo je Srbija! Uf, nisam se valjda opet uspavao, danas treba da se posavetujem sa Karađorđem oko bune na evropske dahije. Nisam se ni video ni čuo sa senima predaka odavno, još od one spiritističke seanse kod Antonića, kad smo prizivali cara Dušana. Uh, gde li sam zaturio govor? Su čim ću pred slavne pretke i nedostojne potomke u malom, ali slobodarskom Orašcu? Dobro je, evo ga ispod posnog kuvara. E, do Trojeručice! Matija mi je opet napisao samo koncept, ne vredi mu više pričati, govorio ja Kineskom zidu ili nacionalnom bardu isto mi se hvata, otkad je postao mlađi potpuno je podetinjio. Nisu mu loše teze, razradiću to usput. E, ovo je prosto genijalno: Braneći Kosovo branimo pravni poredak i budućnost sveta. Pravo kaže, teret čitavog sveta svalio se na moja nejakla pleća, nije lako biti Atlas u današnje vreme, ali ja neodustajno teglim zakone i ljudske i božanske, i ne posustajem. Postojan kano klisurina prkosim svetu koji se odrodio od samog sebe, možda je došao vakat da napišem memoare, mada nije red pisati sopstveno žitije, ali već imam odličan naslov *Sam protiv svih, ili Odbrana i poslednji dani međunarodnog prava*. Zaveštaću budućim naraštajima da se bore za Kosovo i Metohiju do poslednjeg paragrafa Povelje UN. Hm, preteška je to misija za njih, jedan je Voja - branitelj i ujedinitelj, gledaću da poživim što duže, makar kao Metuzalem, Srbija nema nikog osim mene. Redovno pijem eliksir mladosti, portret koji mi je namalao Milić od Bačve zaključao sam u špajz, čami međ teglama sa belanovičkim ajvarom i stari umesto nedosegnutog modela. Ako bude potrebno krenuću čak i u kletu teretanu, još jedno zlo koje smo uvezli sa Zapada, ne znam šta mi je teže - da podignem životni standard ili par tegova, ni jedno ni drugo nikada nisam pokušao, žena me provocira da je to zbog erektivne disfunkcije - čud je ženska smiješna rabota, probaću pa nek' bude što biti ne može, nijedna žrtva nije prevelika kad je Kosovo u pitanju! Samo da ne zakasnim na liturgiju, treba mi dnevna doza blagodati, da se malo obožim i oraspoložim. Otkad sam zamenio pidžamu mantijom osećam da sam mnogo bliži Bogu, izabrao me je da spasem svet od nepravde; Gospode, ne beri brigu, sudbina sveta je u sigurnim rukama...“ ■

Foto: Beta

Sačekuša za Ujka Sema

BULEVAR ZVEZDA

Piše: Redakcija **Betona**

GAVRILOVIĆ, ŽARKO

GAVRILOVIĆ, Žarko (10. 4. 1933, Drežnik kod Užica), krstaš, antisemita, koordinator akcija paracrkvenih formacija, *party breaker*, mrzitelj modernog sveta, pravoslavna inkarnacija epskog vojvode Balačka. Školovao se u rodnom selu, potom u Užicu, Beogradu (bogoslovija) da bi naposljetku boravio jedno vreme kao postdiplomac na Oksfordu (1967-1970). Doktorirao je najpre na Bogoslovskom fakultetu 1973, a dvanaesat godina kasnije i na Filozofskom fakultetu u Beogradu (*Pretpostavke za jednu filozofiju religije u delu Božidara Kneževića*). Njegov rad se može podeliti u tri faze. Sedamdesetih i ranih osamdesetih godina piše tekstove na opšte teme (*Zašto verujem u boga; Gospod Isus Hristos: istorijska ličnost*), učestvujući u polemikama crkvenog *undergrounda* (*Pravoslavni bilten; Pravoslavlje; Glas SPC*). Prelomnu tačku predstavlja njegova knjiga *Na braniku vere i nacije* (1986), u kojoj Gavrilović objavljuje svoju *podzemnu* produkciju, pokazujući čitav spektar tema kojima se zapravo bavio: drama ateizacije, socijalistički savez kao zamena za crkvu, rehabilitacija vladike Nikolaja Velimirovića, ustaški zločini nad srpskim življem, remitizacija Vidovdana, značaj mrtvih u trasiranju srpske istorije). Možda je interesantna činjenica da je recenziju za ovu knjigu pisao Vojislav Koštunica, portretišući Gavrilovića „na sredokrači između klasičnog i liberalnog teologa, bez fanatizma jednog ili anarhizma drugog“, podvodeći njegove tekstove pod odrednicu „sociologije religije“. Međutim, ispostaviće se da će taj *treći put* Žarka Gavrilovića ići baš u pravcu nesvakidašnjeg fanatizma. Njegova druga faza nastavlja se knjigom *Kosovski zavet srpskog naroda* (1989), te formiranjem Srpske svetosavske stranke (1990) i prvom velikom akcijom koja će označiti prelazak u treću fazu njegove krstaške misije. Radi se o prekidu predstave *Sveti Sava* (tekst Siniše Kovačevića, režija Vladimira Milčina). Protojerej Žarko Gavrilović je 31. maja 1990, sa Vojislavom Šešeljem (tadašnjim funkcionerom SPO) predvodio juriš aktivista Srpskog omladinskog bloka na Jugoslovensko dramsko pozorište. Tu akciju je Gavrilović opravdao potrebom da se spreči „blaćenje srpskih svetinja od nekih ljudi koji su u perverzijama i grehu“. Radi se o presedanu u istoriji jugoslovenske kulture, koji će se u Srbiji *normalizovati* tokom devedesetih godina, što potvrđuje i nedavni događaj sprečavanja izložbe kosovskih umetnika u beogradskoj galeriji Kontekst. Od 1990, Gavrilović nastavlja sve otvorenije da iznosi svoje antisemitske i fanatične stavove. Saraduje intenzivno sa Ratiborom Đurđevićem, piše predgovore za njegove publikacije, učestvuje u zajedničkom projektu apologije *Protokola sionskih mudraca*, i to sa „hrišćanskog i nacionalističkog stanovišta“ Paralelno sa ovim radom, Gavrilović pokreće „veliki“ projekat izrade *Enciklopedije pravoslavlja*, koristeći „intelektualne“ resurse Obraza, uglavnom ljudi oko tadašnjeg lidera Nebojše M. Krstića. U međuvremenu, Gavrilović ne odustaje od sprovođenja svojih ideja u praksu. Njegov krstaški pohod se nastavio 30. juna 2001, kada je sa pripadnicima Obraza i Svetosavske omladine napao „satansko zlo“, odnosno učesnike gej parade. Tom prilikom je Gavrilović izjavio da nema ništa protiv homoseksualaca, ali da ima *protiv njihovog greha*.

Žarko Gavrilović opušteno živi i radi u Beogradu. Rado je viđen gost u dijaspori. U poslednje vreme, pored prebijanja onih koji drugačije misle, praktikuje i edukaciju. Autor je *Srpskog pravoslavnog bukvara za školu i porodicu* (2002) kao i *Srpskog pravoslavnog posnog kuvara* (2004) ■

Foto: Folnet

Za svaku srpsku kuću **KAPITALNI ŠPIL** preporučuju
svim srcem Hadži Andrej Milić i Vasilije Krešić

BLOK BR. V

www.kosmoplovci.net

Karta srpskog spasa (7)

Uputstvo za upotrebu: isecite kartu po zamišljenim državnim granicama i zalepite je na poleđinu mape Velike Srbije. Vasilija držite podalje od atasa sveta da biste ga zaštitili od štetnih monijalističkih uticaja. Ova karta je glavni adut u zbunjivanju i zastrašivanju inovernih protivnika: dovoljno je da bace ovlaštan pogled na monumentalnost Velike Srbije, smesta se oseće manjim od makovog zrna, fleš rojal im deluje kao kenta, a ful haus kao kuća nasred drumu, i odmah predaju partiju. Ako se malo duže zagledaju u Vasiliju počnu da im se priviđaju Memorandum-dum meci, akademici sa barutnim punjenjem, RS senatori koji pred Karađižićem doživljavaju satori, mudre glave nabijene šalitrom, veće hladnih žmaraca, dada-tenk i Krešić samokres. Kad vam dosadi kartanje, Vasilije može da vam posluži kao podloga za sledeće društvene igre: riziko, oslobađanje nesrpskih teritorija od starosedelaca, humanog preseljenje stanovništva na onaj svet, prekrajanje teritorija ognjem i mačem, i ratne igre bez granica.